

Rechtskundig Weekblad

Vereniging zonder winstgevend doel

Verschijnt elke Zondag

Abonnementsprijs : 300 fr. per jaar

Postcheckrekening N° 3185.22

Beheer en Redactie : Mr René VICTOR, Justitiestraat, 21, Antwerpen.

OVER GEZINSVERGOEDINGEN

Het domein der gezinsvergoedingen heeft zich de laatste jaren in ons land, zowel op economisch als op sociaal gebied, ontzaglijk uitgebreid. Wanneer men bedenkt dat de gezinsvergoedingen een jaarlijks bedrag vertegenwoordigen van minstens 3 milliard franks en dat 800.000 gezinnen, die één of meer kinderen ten laste hebben, ervan genieten, kan men met bewondering nagaan welke weg afgelegd is, sedert de wetgeving over de gezinsvergoedingen, nu ruim twintig jaar geleden, ontstaan is.

Er bestaat wellicht geen gebied van het recht waarover minder rechtspraak en rechtsleer tot stand zijn gekomen. En nochtans wordt deze zeer speciale wetgeving beïnvloed door principes niet alleen van sociaal recht (verplichting tot betalen van bijdragen en recht op genieten van gezinsvergoedingen), maar ook van administratief recht (rangschikking der compensatiekassen, hulpkas, nationale kas en toezicht van den Staat), burgerlijk recht (recht van verzet van de man wanneer de vrouw de gezinsvergoedingen int), strafrecht (beteugeling van overtredingen der wet), enz. Wij zouden deze lijst omzeggens tot in het oneindige met voorbeelden kunnen uitbreiden. Dat juist maakt de wetgeving zo ingewikkeld : de verschillende takken van het recht doordringen elkaar hier voortdurend.

Hetgeen deze stof verder tot een doolhof maakt niet alleen voor de leek, maar ook dikwijls voor de jurist, zijn de twee verschillende regimes. Het gevolg is dat de juristen zich, dikwijls niet zonder een zekere tegenzin, van dit domein afwenden.

Er is vooreerst het regime der loontrekkenden (wet van 3 Augustus 1930), vervolgens het regime der niet-loontrekkenden (kaderwet van 10 Juni 1937, met verschillende K.B. van uitvoering, waaronder het belangrijkste dit is van 22 December 1938, gewijzigd door de besluiten van 2 September 1939 en 9 October 1940).

In sommige gevallen is de cumul door de wet geboden. Het principe « non bis in idem » vindt geen toepassing, hetgeen voor velen een voortdurende moeilijkheid is.

Verder zijn er op dit gebied een aantal wetsbeschikkingen, welke niet in overeenstemming te brengen zijn met de algemene principes, die de basis vormen van het Burgerlijk Wetboek, zoals het Verslag aan de Regent, dat het K. B. van 22 December 1938 voorafgaat, trouwens zelf doet opmerken.

* * *

De heer *Georges De Leener*, Professor aan de Universiteit te Brussel, had reeds in 1929 (1) een klein boekje gewijd aan de Compensatiekassen, toen de wet van 4 Augustus 1930, houdende veralgemeening der gezinsvergoedingen, nog niet bestond.

Om inderdaad van de ene kant de nodige bijdragen te verzamelen, die de werkgevers moeten storten, en van de andere kant de gezinsvergoedingen, die aan de werklieden toekomen, uit te keren, moest men een organisme tot stand brengen dat deze taak zou vervullen.

Afgezien van deze belangrijke zending, moest de compensatiekas in het leven geroepen worden om de verrekening van de eerste graad tussen de werkgevers uit te voeren.

De heer *De Leener* schreef thans een nieuw, interessant boek : « Vingt cinq années de régime des Allocations Familiales en Belgique » (2).

Hij schetst hierin de huidige stand der wetgeving. Achtereenvolgens onderzoekt hij de verschillende étappes der wetgeving, nl.:

1. *Wet van 14 April 1928*, die ertoe strekt in de lastencohieren der ondernemingen door de Staat toegewezen, een clause op te nemen van verplichte toekenning van gezinsvergoedingen.

2. *Wet van 4 Augustus 1930*, houdende veralgemeening der gezinsvergoedingen. Men constateert de voortdurende zorg om een politiek te voeren tot verhoging van het geboortecijfer (3). Deze wet heeft tot doel al de werkgevers op gelijke voet te stellen, derwijze, dat ongehuwde of kinderloze werklieden niet zouden verkozen worden boven werklieden met talrijke kinderen.

Dit is inderdaad de kern van gans het systeem.

Het begrip van gezinsvergoeding is geen bij-salaris, maar wel een hulp en blijk van solidariteit ten gunste van degene die gezinslast heeft.

Vóór de wet van 1928 hebben sommige werkgevers op eigen initiatief compensatiekassen gesticht opdat deze last gezamenlijk zou gedragen worden. Dit was de compensatie van eerste graad tussen werkgevers, die bijdragen betaalden voor hun werklieden zonder onderscheid met of zonder gezinslast. De gezinsvergoedingen kwamen toe aan de werklieden met kinderen.

Deze compensatie van eerste graad was onvolgende, daar men rekening moest houden met de demografische toestand van het land. Inderdaad, sommige compensatiekassen telden vele werkgevers waarvan de werklieden weinig kinderen hadden, anderen het tegenovergestelde.

Kwam dan ook tot stand de compensatie van tweede graad, t.t.z. de compensatie tussen de kassen, verwezenlijkt door de nationale compensatiekas, die met een deel van de boni der beneficiaire kassen de mali van de deficitaire kassen aanvult.

3. *Wet van 10 Juni 1937*, kaderwet, die de gezinsvergoedingen uitbreidt tot de werkgevers en niet-loontrekkenden. Schrijver meent dat deze wet gestemd werd omdat de onafhankelijke werkers zich inferieur voelden tegenover de werklieden, die alleen gezinsvergoedingen genoten. Stichting van onderlinge kassen, tegenhangers der compensatiekassen.

4. *Besluitwet van 28 December 1944*, nopens de maatschappelijke zekerheid. In dit wettelijk regime werd de organisatie van de gezinsvergoedingen ingeschakeld.

De heer *De Leener* onderzoekt de huidige stand van de wetgeving. Hij noteert terecht «een opstapeling van details met de daarbij onvermijdelijke verwarring». Hij is van mening dat de wetgever op een zo preciese en gecompliceerde wijze is tewerk gegaan, omdat de plicht van solidariteit algemeen moest zijn en het te vrezen was, dat velen zich daaraan zouden trachten te onttrekken.

In het vijfde hoofdstuk worden de moeilijkheden van het systeem behandeld. Op een objectieve manier beschrijft de heer *De Leener* de diverse stelsels die aan de critiek der wet beantwoorden.

Men moet betreuren dat hij geen stelling neemt wat betreft het vraagstuk der barema's van gezinsvergoedingen: ofwel de talrijke gezinnen bevoorwaarden en een belangrijke vergoeding storten vanaf het derde kind, ofwel het getal der middelmatige gezinnen steunen, en zowel de eerste als de tweede geboorte begunstigen met vergoedingen even groot als degene die aan de volgende kinderen worden toegekend.

Het ligt voor de hand dat de eerste formule de beste is: 25 jaar ervaring tonen dat alleen de gezinnen met drie of meer kinderen eigenlijk gezinslast dragen en op een werkdadige manier, t.t.z. met gezinsvergoedingen die de moeite waard zijn, moeten geholpen worden. Gezinnen met één kind zouden geen gezinsvergoedingen moeten trekken, of indien deze gunst moeilijk ingetrokken kan worden, met een laag barema moeten bedeed worden. Van de ene kant — en wij zullen er op terug komen — is

dat geen hulp voor het gezin, maar het veroorzaakt van de andere kant, globaal genomen, een ontzaglijke som aan bijdragen, gezien het groot aantal gezinnen met één kind. De cijfers spreken desaan-gaande klaar: de gezinsvergoeding voor het eerste kind slurpt één derde van de totale opbrengst op, t.t.z. één milliard frank per jaar.

De uitslagen van de wet (hoofdstuk VI) tonen aan dat de vrije primaire kassen en de onderlinge kassen, door de werkgevers gesticht met goedkeuring van de regering, moeten blijven bestaan en dat de centralisatie door de Staat gevaarlijk is. Waar inderdaad vrijheid is, stelt men vast dat het patroonaat op eigen initiatief aan het personeel aanvullende voordelen verschafft, zoals geboortepremies, verhoging der barema's van gezinsvergoedingen, dienst van verpleegsters, bezoeken, stichten van preventoria voor de kinderen der rechthebbenden, enzovoorts.

Op financieel gebied is de gezichteinder somber. In 1945 was er een globaal tekort van 127 miljoen in het regime der niet-loontrekkenden. Het Ministerie van Financiën is verschillende keren verplicht geweest hulp te bieden.

De besluiten van dit betoog zijn de volgende.

In het begin hadden de werkgevers zich als doel gesteld de gezinsvergoedingen aan te wenden als middel om de inkomsten der kinderrijke gezinnen aan te passen aan de levensduurte, zonder daarom in het euvel der salarisverhoging te vallen. Men heeft naderhand dit terrein verlaten en het tweede stadium bestond erin een veralgemende hulp te bieden aan alle gezinnen met kinderen.

Er is voor het ogenblik een strekking — die we persoonlijk betreuren, daar het doel van de wet aldus helemaal te loor gaat — nl. de gezinsvergoedingen te leiden naar een domein dat niet verlegen is van dat van de openbare onderstand. De heer *De Leener* constateert dan ook in de laatste bladzijden van zijn boek, dat de Staat te veel tussen gekomen is, te zeer behept met egalitarisme, en daardoor ook de zin van solidariteit bij het patroonaat zal doen verloren gaan.

* * *

Het boek van M. De Leener is zeker interessant, maar het is een droge lectuur. Het is doorspekt met statistieken — de stof leent zich inderdaad tot dit bewijsmiddel, wanneer men de uitslagen van 25 jaar wetgeving wil opzoeken — maar het is jammer dat de begaafde schrijver, die zeker zijn onderwerp volledig beheerst, gebleven is bij eenvoudige beschrijving en geen opbouwende critiek heeft uitgebracht.

Het is het werk van een theoreticus, die goed het mechanisme van de wet aanduidt, maar de practizijnen, bestuurders van Kassen, advocaten, rechters, die dagelijks de wetten moeten toepassen, onder vinden de gebreken ervan maar al te dikwijls.

Het kader van dit artikel laat ons niet toe een grondige critiek te maken, maar, vermits een hoogleraar, het voorwerp, de etapes, de huidige toestand, de moeilijkheden en de uitslagen der wetten op de gezinsvergoedingen samenbundelt, nemen wij de gelegenheid te baat om de uitslagen van de practijk vast te stellen en tevens de wijzigingen

aan de wetgeving aan te duiden, die onverwijd zouden moeten verwezenlijkt worden.

1. *Het regime der loontrekkenden* (werkgevers die aan de compensatiekassen bijdragen betalen, opdat deze aan hun werklieden met gezinslast gezinsvergoedingen zouden uitkeren) heeft uitstekende resultaten opgeleverd. De barema's der bijdragen en der gezinsvergoedingen zijn trapsgewijze met de levensduurte verhoogd. Niemand zal er aan denken een dergelijke hoogstaande dienst van solidariteit aan te vallen. Het regime is natuurlijk niet volmaakt, maar het K.B. van 30 Maart 1936 heeft de organieke wet van 1930 op een gelukkige wijze gewijzigd en aangevuld.

II. We kunnen niet met dezelfde geestdrift spreken over het *regime der niet-loontrekkenden*. Het principe was niet kwaad. Men had vastgesteld dat vele werkgevers en niet-loontrekkenden ook recht hadden op gezinsvergoedingen. Sommigen hebben beweerd dat de landbouwers het veld verlieten om naar de fabrieken te gaan werken en alzo recht te hebben op de gezinsvergoedingen; dat er uit dien hoofde niet alleen een verzwakking was ontstaan van de middenstand, maar dat deze deserteurs van de akker de plaats innamen van de werklieden en alzo de werkloosheid verhoogden.

Dit lijkt ons nogal ver gezocht en wij kunnen moeilijk aannemen dat alleen het voordeel der gezinsvergoedingen (andere sociale voordelen, zoals pensioen, betaald verlof, verzekering tegen arbeidsongevallen, enz., daargelaten) de landbouwers er toe gebracht zou hebben het land te verlaten. De kaderwet van 10 Juni 1937 nopens de niet-loontrekkenden kan dus door deze overweging niet gerechtvaardigd worden.

In principe dus was het aannemelijk nog andere categorieën van personen van de gezinsvergoedingen te doen genieten, maar helemaal verkeerd is het geweest praktisch iedereen onder toepassing der wet te willen brengen.

Op zuiver juridisch en technisch gebied is de wetgever er dan toe verplicht geweest bijna al de gevallen op te sommen die zich kunnen voordoen. Hij valt in het kleinste detail (b.v. artikel 5 K. B. van 22 December 1938 : opsomming der landbouwbedrijven en boomgaarden, met aantal aren; artikelen 139 en 141 met tal van bijdragen die verschillen naargelang het kadastraal inkomen der betrokken personen, of de agglomeratie waar zij wonen). De wet gaat zelf zo ver dat artikel 473 deze subtiliteit voorziet, dat onder « afgemaaide of afgegraasde weide » niet dienen begrepen te worden de in parken of tuinen gelegen grasperken.

Hetgeen waar is voor de toepassing der wet op de landbouwers, geldt ook weer voor haar toepassing op de schippers : hier komt de tonnemaat in aanmerking ! Het is begrijpelijk dat de wetgever rechtvaardig heeft gevonden dat de eigenaar van een ijzeren schip zonder motor, maar van meer dan 1500 ton, 1500 frank bijdrage zou betalen per jaar, en de eigenaar van een houten schip van 100 ton slechts 36 frank zou storten, maar zou het niet veel beter geweest zijn te voorzien dat, vanaf een zeker kadastraal inkomen en tonnemaat, landbouwers en

schippers vrijgesteld zouden zijn, in plaats van zo menigvuldige categorieën te voorzien?

Deze opmerking geldt niet alleen voor landbouwers en schippers, maar voor al de onderworpenen in het algemeen. Men heeft gedacht dat met iedereen te takseren men vele gezinnen met kinderlast zou kunnen bevredigen, terwijl in werkelijkheid men ten onrechte veel personen heeft getakseerd, en dus misnoegd, en weinig hulp heeft verleend, gezien de lage barema's, in plaats van een daadwerkelijke hulp toe te kennen aan kroostrijke gezinnen, door toepassing van hogere barema's.

Een ander bezwaar is hierin gelegen dat men bijdragen oplegt aan personen die van de uitkering der gezinsvergoedingen uitgesloten zijn. In se is dat niet verkeerd, vermits in het regime der loontrekkenden, dat we volledig goedkeuren, de werkgevers ook bijdragen storten voor hun personeel, terwijl zij zelf bij voorbaat weten dat ze nooit gezinsvergoedingen zullen trekken. Maar het motief waarom voor het personeel bijdragen moeten gestort worden, is door het patronaat goedgekeurd, terwijl in de massa van het volk de plicht van solidariteit om diegenen te steunen die kinderen hebben, niet doorgedrongen is. Dit is een belangrijke psychologische factor, die de wet op niet-loontrekkenden zo onpopulair en onbegrijpelijk maakt, zelfs dikwijls voor de rechters.

Een aantal categorieën van personen zouden van de betaling der bijdragen moeten ontlast worden, maar dan ook geen gezinsvergoedingen meer mogen trekken, teneinde het budget niet in gevaar te brengen, uitgezonderd nochtans voor de personen sub 4, 5 en 6 (laatste categorie).

1) Al degenen die een zeker aantal kinderen hebben groot gebracht en die geen gezinsvergoedingen meer genieten, omdat de kinderen niet meer in de wettelijke vereisten verkeren. Het is inderdaad onrechtvaardig dat personen, die nog een grote gezinslast hebben, nog moeten helpen de kinderen van anderen op te voeden.

2) Degenen die de ouderdom van 75 jaar hebben bereikt, zijn ontslagen van de betaling ingevolge artikel 171, par. 3, maar wanneer deze personen nog handelaar zijn of titularis van een handelsregister, dient artikel 7 toegepast te worden, i.a.w. in hun hoedanigheid van handelaar zijn zij toch verplicht bij te dragen. Dit zou niet mogen zijn. Al de personen, die 60 jaar oud zijn, zouden moeten vrijgesteld worden, zonder onderscheid.

3) Men zou veel breder moeten zijn in de appreciatie van het onvermogen. Veel personen moeten het onontbeerlijke derven om hun bijdragen te kunnen betalen. Dat stoot tegen de borst. Deze toestand is nog erger geworden sinds de besluiten van de Regent van 6 en 7 September 1947, die de bijdragen fel hebben verhoogd vanaf het tweede semester 1946.

Artikel 180 voorziet wel het onderzoek van dergelijke zaken door een beperkt comité van de consultatieve commissie van controle, maar de administratieve formaliteiten, nl. het invullen van de formulieren van vraag tot vrijstelling of vermindering van bijdragen, zijn veel te ingewikkeld voor personen, die voor het merendeel analfabeten zijn.

Een attest van de controleur der belastingen, verklarende dat de betrokkene geen belastingen op de inkomsten heeft betaald over het verschuldigd semester, zou moeten volstaan om van ambtswege ontlast te zijn. In twijfelachtige gevallen zou de toezichter van de Kas nog een controle moeten uitvoeren.

Par. 2 van bedoeld artikel voorziet dat zolang het beperkt comité zijn uitspraak niet zal gedaan hebben, de betrokken persoon verplicht is zijn bijdrage te betalen, zoals op fiscaal gebied. De aanvraag aan het beperkt comité zou de betaling van de bijdragen ten minste moeten schorsen. In de praktijk wordt er zo gahandeld, maar een ministeriële instructie van de nationale compensatiekas zou dit ongelukkig genoeg kunnen afschaffen, daar deze praktijk in tegenstrijd is met de wet.

Hetgeen de macht van dit beperkt comité tevens fel beperkt is het feit dat het algehele bedrag van toegestane ontheffingen en verminderingen van bijdragen geen 2 miljoen per jaar mag te boven gaan.

4) Als overgangsbepalingen zou moeten voorzien worden dat de geteisterden, waarvan de categorie bij besluit dient vastgesteld, van ambtswege ontslagen zijn.

5) De verplichting tot het betalen van bijdragen is zo ver gedreven, dat de wet voorziet dat wanneer een mutualist door de Openbare Onderstand gesteund is, het de Openbare Onderstand is, die de bijdragen moet betalen. Artikel 221 zegt inderdaad het volgende — het loont de moeite de volledige tekst aan te halen :

« Wanneer op een al dan niet onafgebroken wijze, een onder de wet vallende persoon van de Commissie van Openbare Onderstand steun in speciën of in natura geniet, dient hij daarvan aan de onderlinge kas of sectie, waarvan hij deel uitmaakt, bericht te geven.

De betaling van de bijdragen door bedoelde onder dit besluit vallende persoon verschuldigd voor de halfjaren waarin hij onder voormelde voorwaarden werd ondersteund, valt dienvolgens, onder voorbehoud van de bepaling van dit artikel, eindalinea, ten laste van de Commissie van Openbare Onderstand.

Elk jaar, vóór 1 Maart, stort de Commissie van Openbare Onderstand in uitvoering van dit artikel, aan de betrokken onderlinge kassen de bijdragen die zij hun verschuldigd is voor het vorig jaar.

Indien deze bijdragen binnen de vastgestelde termijn niet worden gestort, mogen de betrokken onderlinge kassen de storting ervan vergen door het gemeentebestuur van de localiteit waar de betrokkenen zijn domicilie voor onderstand heeft of bij gebrek aan domicilie voor onderstand, zijn uitsluitende of hoofdzakelijke verblijfplaats.

Indien bedoeld gemeentebestuur vóór 1 Juni daaropvolgend vermelde storting niet doet, geven de betrokken onderlinge kassen daarvan aan de Nationale Onderlinge Kas bericht, die het recht heeft door het Gemeentekrediet de achterstallige bijdragen te doen afhouden van het gedeelte dat aan de gemeente in het gemeentefonds toekomt.

De opbrengst van de afhouding wordt door het Gemeentekrediet aan de Nationale Onderlinge Kas

overgemaakt en door laatstgenoemde aan de betrokken onderlinge kassen afgedragen.»

Dit is het treffendste voorbeeld van slordige wetgeving. De vrees van de wetgever dat iemand aan de wet zou ontsnappen, heeft hem letterlijk verblind.

De hulp die men aan de gezinnen verschuldigd is, moet men toch niet gaan halen bij personen die zelf door de Staat worden gesteund. Het is reeds een ongerijmdheid deze personen niet te ontslaan van betaling van bijdragen door het feit alleen dat zij gesteund zijn, maar hetgeen nog ongerijmd is, is te bevelen dat de Openbare Onderstand verplicht zijn de bijdragen te betalen in plaats van de gesteunden. Per slot van rekening geeft de collectiviteit aan de collectiviteit en dan nog mits ingewikkelde sancties. Deze sommen, die niet belangrijk zullen zijn, moeten gestort worden aan de Nationale Onderlinge Kas, die ze aan de primaire onderlinge kassen moet overmaken. Dit schijnt wederom een nutteloze administratieve formaliteit; men ziet niet in waarom de Openbare Onderstand niets rechtstreeks aan de primaire kassen zou mogen storten.

Het Verslag aan de Regent, dat het Besluit van 22 December 1938 voorafgaat, meent artikel 221 te mogen rechtvaardigen door te beweren dat deze solutie is ingegeven door de wet van 10 Maart 1925 op de Openbare Onderstand, die in haar artikel 74 bepaalt dat de Commissies van Openbare Onderstand het lidaamschap begunstigen der personen die gesteund door organismen van voorzorg en hun de vrije keus overlaat van de instelling. Dit argument voldoet ons niet. Het ligt voor de hand dat de Openbare Onderstand er alle belang bij heeft — afgezien van het argument der menslievendheid — een medehulp van andere organismen goed te keuren, maar dat het heel wat anders is, de Onderstand te verplichten de last der bijdragen te helpen dragen in plaats van de ondersteunden.

6) De wet rangschikt de leden die verplicht zijn elk halfjaar hoofdbijdragen te betalen in zes categorieën (de bijdrage is samengesteld uit de verdeelingsbijdrage, de bijdrage voor beheerskosten en de bijdrage voor verzorgingsfonds) :

a) 750 fr.; b) 625 fr.; c) 500 fr.; d) 370 fr.; e) 47 fr.; f) 18 fr.

De laatste twee categorieën zouden moeten afgeschaft worden. In de praktijk zijn het bijna slechts alleen onvermogenen die er deel van uitmaken. Deze leden veroorzaken aan de primaire kassen een ontzaglijk en kostelijk administratief werk, want zij moeten, evengoed als de leden der andere categorieën, verwittigd worden ingeval van niet-betaling der bijdragen binnen de wettelijke termijn (opsturen van kwitantiekaart langs de post; aangetekend schrijven binnen de 10 dagen; oproeping in verzoening; dagvaarding ten gronde). Wanneer al deze middelen uitgeput zijn om een weinig belangrijke bijdrage te innen, komt men dikwijls tot de vaststelling, dat het onmogelijk is het vonnis uit te voeren.

Van de andere kant mogen de kassen niet op eigen initiatief de leden van hun bijdrage ontslaan. Dit kan enkel toegestaan worden door het Beperkt

Comité of door het Detaxatie Comité, welke bestaan in de schoot van de Consultatieve Commissie van Toezicht en Betwiste Zaken, die te Brussel zetelt.

Het was de bedoeling van de bevoegde Kamercommissie de laatste categorie te ontlasten van betaling van bijdragen, maar ze tevens te begunstigen met uitkering van gezinsvergoeding.

De commissie drukte de hoop uit dat ze de jaarlijkse bijdrage van 36 frank niet zouden betalen : « Pour nous en tout cas, une chose doit être bien entendue. C'est que toutes les personnes dont pour une raison quelconque il serait trop dur d'exiger le paiement de la cotisation minimum de 36 fr. par an, ne devraient pas le payer. Pour le surplus il convient de faire confiance au gouvernement... qu'il y réussira ». (p. 45.)

Minder dan 10 jaar toepassing hebben bewezen dat het Parlement ongelijk heeft gehad vertrouwen te stellen in de uitvoerende macht. Deze heeft de solutie niet verwezenlijkt, die het Parlement verwachtte.

Ingrijpen van de uitvoerende macht op het terrein van de wetgevende macht en waarvan de rechterlijke macht het slachtoffer is geworden, door gedwongen te worden onrechtvaardige toestanden te moeten bekrachtigen.

7) Ingevolge artikel 38 vallen steeds onder toepassing der wet de gewezen werkgevers en gewezen zelfstandige werkers, wanneer ze deze hoedanigheid hebben gehad gedurende ten minste 10 jaar.

Men ziet niet in waarom deze categorie van personen nog onderworpen zijn aan de wet. Gewoonlijk eindigen zij hun bedrijf, hetzij uit oorzaak van ouderdom of ziekte, hetzij uit oorzaak van ongunstige economische omstandigheden. Deze personen leven dan gewoonlijk van steun of rente en zijn niet kapitaalkrachtig genoeg om hun bijdrage te betalen, des te meer dat ze in de eerste categorie der onderworpen vallen.

8) De werkgevers vallen onder toepassing van twee regimes :

a) *Wet van 4 Augustus 1930*. Ingevolge deze wet betalen zij voor gebezigd personeel, hetzij een dagelijkse bijdrage per werkmán (de bijdrage is hoger voor de man dan voor de vrouw) of een forfaitaire bijdrage, wanneer het getal van werkdagen tijdens de verlopen maand minstens 23 dagen heeft bereikt (artikelen 77 en 78 van de samengeordende tekst — Besluit van 19 December 1939, Staatsblad 22 December 1939). De sociale last is dus in evenredigheid met de belangrijkheid van het personeel, wat billijk is, maar het blijft zonder invloed of de werklieden al of niet gezinslast hebben, opdat zowel de familie vader als de andere werk zou vinden. Daaraan dient niets veranderd te worden.

b) *Kaderwet van 10 Juni 1937*. Op grond van deze wet vallen de werkgevers bovendien in de eerste categorie van het regime der niet-loontrekkenden : 750 frank per halfjaar; zonder onderscheid of ze b.v. één werkmán of 500 werklieden in hun dienst hebben. Er is een gebrek aan nuancering, die onrechtvaardigheden teweegbrengt. Het is niet billijk dat een kleine schoenmaker b.v. die aan één of twee personen werk verschaft, in de eerste categorie gerangschikt kan worden, en evenveel betaalt als

een groot-industrieel, die aan honderden werklieden werk geeft. Voor deze schoenmaker is de sociale last van het eerste regime reeds groot, wanneer men er nog de persoonlijke last van mutualist bijvoegt is deze last te zwaar. Wij menen dat zekere klassen van werkgevers in meer voordelige categorieën, b.v. 3 of 4, zouden moeten gerangschikt worden.

Besluit. — Dit betoog is noodzakelijk onvolledig. Nog andere wijzigingen zouden moeten aangebracht worden. Maar uit deze overwegingen dient alvast het volgende te worden afgeleid :

1) Op juridisch gebied heeft de veralgemening der gezinsvergoedingen ten gunste van de niet-loontrekkenden de wetgever ertoe gedreven een wetgeving tot stand te brengen van een oneindige complexiteit niet alleen omdat hij geen algemene principes heeft bepaald en in plaats daarvan een langdradige opsomming heeft gemaakt van alle mogelijke gevallen, maar ook, omdat hij tewerk gegaan is met Koninklijke Besluiten van uitvoering, die nooit een degelijk wet, door het Parlement gestemd, zullen vervangen. De wetgeving zou dus ten gronde uit moeten herknede worden.

Op sociaal gebied heeft de veralgemening dit resultaat gehad, dat het verdelen der voordelen over een ontelbare massa gerechtigden de bijdragen in elk bijzonder geval herleid heeft tot bespottelijke kleine sommen, en dat men met de ene hand terugneemt wat men met de andere heeft gegeven.

Op gebied van sociaal recht, helaas, speelt de demagogie een grote rol. Inzake gezinsvergoedingen komen er twee politieke strekkingen zeer duidelijk naar voren, die om de voorrang strijden; vooreerst de socialistische, welke er voor ijvert gezinsvergoedingen uit te keren voor het eerste en het tweede kind; terwijl integendeel de strekking van de katholieke fractie eist niet zozeer dat de gezinsvergoeding voor het eerste en tweede kind zouden afgeschaft worden, maar dat de vergoedingen vanaf het derde kind massief zouden verhoogd worden, derwijze, dat aan talrijke gezinnen een substantiële hulp zou toegekend worden.

2) De richtlijnen zijn bijna alle gegeven door de administratieve instanties. Van daar onvermijdelijke willekeur, daar de administratieve beslissingen en onderrichtingen niet moeten gemotiveerd worden.

Men begrijpt dan heel goed dat zolang de wet niet veranderd wordt, de rechtspraak der rechtbanken er niets aan zal wijzigen. Het Parlement schijnt niet geneigd te zijn tussen te komen sinds de kaderwet van 10 Juni 1937. We koesteren dan ook de hoop, dat er in de administratie klaarziende ambtenaren zullen gevonden worden, die de moed hebben de werkelijkheid onder ogen te zien, munt weten te slaan uit de aanmerkingen van hen die de wet moeten toepassen, om deze dikwijls duistere en verwarde wetgeving te herkneden tot een eenvoudig en samenhangend geheel, dat niet alleen verstaanbaar zou zijn voor enkele specialisten, maar ook voor allen die aan de wet onderworpen zijn.

Paul POLLET,
Advocaat te Antwerpen.

(1) Georges De Leener : Les caisses de compensation des

allocations familiales en Belgique. Leur rôle. Leur législation. Leur avenir. Bruxelles. Maurice Lamertin. 1929.

(2) Office de Publicité. 36 Rue Neuve Bruxelles. 1947; 188 p.

(3) Men raadplege desangående een interessant proef-

schrift: « Une politique des Familles nombreuses en Belgique », Thèse pour le doctorat par Tilla Vuihopp. (Ecole des Sciences politiques et sociales de l'Université de Louvain) A. De Wit, 53 Rue Royale, Bruxelles. 1928.

RECHTSPRAAK

HOF VAN VERBREKING

1e Kamer. — 19 September 1946.

Eerste voorzitter : M. Soenens.

Raadsheer-verslaggever : M. Lambinet.

Eerste Advocaat-generaal : M. Hayoit de Termicourt.

Militaire opeising in oorlogstijd. — Begrip.

De opeising in oorlogstijd krachtens de wet van 12 Mei 1927 is een daad van de openbare macht, bestaande in de inbeslagneming door de overheid — buiten elke toestemming van de eigenaar doch in het hoger belang van het land — van zaken nodig voor de behoeften van het leger of waarvan het nuttig is de vijand te beroven in geval de streek waar de opeisingen geschieden, moet ontruimd worden. Wanneer deze voorwaarden vervuld zijn, is er militaire opeising, ook indien het orgaan van de staat zich vergist heeft t.a.v. het juridisch karakter van de daad welke het voltrok.

Belgische staat t/ N. V. La Vieille Montagne.

Gelet op het bestreden arrest op 16 Mei 1945 door het Hof van Beroep te Brussel gewezen;

Over het eerste middel : schending van artikelen 97 der Grondwet; 4, inzonderheid litt. c en e; 5, 19 en 23 van de wet d.d. 12 Mei 1927 op de militaire opeisingen, 69, 85, 93 en 94 van het reglement over de militaire opeisingen gehecht aan het Koninklijk Besluit d.d. 3 Mei 1939 tot uitvoering van de wet van 12 Mei 1927 op de militaire opeisingen;

Overwegende dat uit het bestreden arrest blijkt dat op het bevel, de 19 Mei 1940 gegeven door de daartoe gemachtigde militaire commandant van de haven van Zeebrugge, tot het evacueren van de loden staven toebehorende aan verweerster en opgeslagen in de stapelplaatsen van de havendam, Belgische en Franse soldaten en opgeëiste burgers de staven aan boord laadden van een Lettisch stoomschip dat het voorwerp was geweest van opbrenging; dat dit stoomschip, na de haven te hebben verlaten, op een mijn liep en zonk ter hoogte van Nieuwpoort;

Overwegende dat de opeising in oorlogstijd, voorzien bij de wet d.d. 12 Mei 1927, een daad van de openbare macht is, bestaande in de inbeslagneming door de overheid, — buiten alle toestemming van de eigenaar, doch in het hoger belang van het land, — van zaken nodig voor de behoeften van het leger of waarvan het nuttig is de vijand te beroven in geval de streek waar de opeisingen geschieden moet ontruimd worden;

Overwegende dat het bestreden arrest terecht beslist dat, wanneer de Staat, handelende, zoals hij in de zaak gedaan heeft, in het hoger belang van

het land en binnen de perken van zijn bevoegdheden, zonder de toestemming van de eigenaar, zich meester maakt van voor de behoeften van het leger nodige zaken, of van zaken waarvan het nuttig is de vijand te beroven met het oog op de gebeurlijke ontruiming van een deel van het grondgebied, — er ten aanzien van de wet militaire opeising is, zelfs indien het orgaan van de Staat zich vergist heeft nopens het juridisch karakter van de daad welke het voltrok;

Dat het middel in rechte niet opgaat;

Over het tweede middel : schending van artikelen 97 der Grondwet; 4, inzonderheid litt. b, c, en e van de wet d.d. 12 Mei 1927 op de militaire opeisingen :

Overwegende dat, in strijd met wat het middel staande houdt, het arrest niet beslist dat alle bevel tot evacuëren van roerende zaken, uitgaande van de openbare overheid, noodzakelijk een opeising uitmaakt;

Dat het enkel hierop wijst dat de bestanddelen van een opeising, zoals aangeduid zijn in artikel 4 c van de wet d.d. 12 Mei 1927, terug gevonden worden in de wijze waarop de evacuatie van de staven verwezenlijkt werd;

Overwegende dat het middel, aan het arrest een andere beslissing toeschrijvende dan deze welke het bevat, in feite niet opgaat;

Over het derde middel : schending van artikelen 97 der Grondwet; 4 en 5 van de wet d.d. 12 Mei 1927 op de militaire opeisingen; 256 van het reglement op de militaire opeisingen goedgekeurd bij Koninklijk Besluit van 3 Mei 1939;

Overwegende dat het middel slechts een overbodige reden van het arrest bestrijdt;

Dat het arrest, inderdaad, wel is waar, er op wijst dat de betwiste staven, door hun raad zelf, slechts konden dienen om verbruikt te worden, en dat, bijgevolg, de opeising slechts kon verstaan worden als een opeising in eigendom, doch, daarenboven, vaststelt, zonder dienaangaande te worden bestreden, dat, in de zaak, dergelijk karakter van de opeising blijkt uit de voorwaarden waarin de afgevaardigde van de Staat de staven heeft doen evacuëren; dat het daaraan toevoegt dat die grondstoffen bestemd waren om voor het Belgisch leger te dienen of om tegen dezelfde prijzen aan de geallieerde legers te worden afgestaan;

Dat het middel aldus, bij gebrek aan belang, niet ontvankelijk is;

Om die redenen,

Verwerpt de voorziening;

Veroordeelt aanlegger tot de kosten en tot een vergoeding van 150 fr. jegens verweerster.

KRIJGSHOF TE LUIK

1e Nederlandse Kamer. — 18 November 1947.

Voorzitter : M. G. Neven.

Aud. Gen. : M. Glenisson.

Pleiters : Mrs Colle, Parent en de la Faille.

1. Militair Strafrecht. — Verjaring. — Amnestie.
2. Rechten der verdediging. — In beslagname van stukken.
3. Aangifte aan de vijand. — Kwaad opzet.

1. *Krachtens de Londense besluitwet van 23 April 1943 is de verjaring van de publieke vordering, voortvloeiende uit een misdaad of een wanbedrijf gestuit tot op de dag waarop het nationaal grondgebied volledig van de vijandelijke bezetting bevrijd werd, hetzij 15 Februari 1945. (B.W. 18 September 1945)*

Smaad aan een magistraat, zoals voorzien in art. 275, 1°, en slagen aan een magistraat, voorzien in art. 278, 1°, S.W. worden gestraft met ten hoogste twee jaar gevangenis en vallen dientengevolge onder toepassing van de amnestie. (B.W. 20 Septemb. 1945)

2. *Wanneer tijdens de voorlopige hechtenis van een verdachte in zijn cel stukken werden in beslag genomen, die hij nodig heeft voor zijn verdediging, kan dit feit niet als een krenking der rechten van de verdediging beschouwd worden, wanneer deze stukken aan de verdachte werden teruggegeven en het Openbaar Ministerie noch in het onderzoek, noch in de debatten, noch in zijn vordering gebruik gemaakt heeft van de in beslag genomen stukken.*

3. *Bij het beoordelen van het kwaad opzet bij een verdachte in zake verklissing, dient rekening gehouden met de bijzondere toestand van de openbare mening in het land op het ogenblik waarop de feiten geschied zijn.*

De omstandigheid dat na de capitulatie van het Belgisch leger een vergadering van het Parlement te Limoges in het land een pijnlijke indruk en heftige reacties heeft verwekt, de grote bekommernis omtrent het toekomstig lot van België na de Frans Duitse wapenstilstand en de zorgwekkende geruchten betreffende het lot van de weggevoerde politieke gevangenen, hebben in het begin van de bezetting een atmosfeer geschapen waarmede bij het afwegen der bedoelingen van een verdachte rekening dient gehouden.

Wanneer meerdere hoogwaardigheidsbekleders en hoge magistraten getuigenis komen afleggen omtrent de zuiverheid der inzichten van een verdachte en wanneer het vaststaat dat hij in zijn daden medegesleept is geworden door zijn onstuimig temperament, bestaat er twijfel omtrent het eventueel kwaad opzet, ook wanneer de verdachte gehandeld heeft met de allergrootste lichtzinnigheid. (S.W. art. 121 oud.)

Van Dieren Edmond t/ Aud. Gen.

Gelet op het bevel van de eerste Voorzitter van het Militaire Gerechtshof in dato 10 Juli 1947, waarbij de zaak uitgedeeld werd aan de eerste Vlaamse Kamer van dit Hof zetelende te Luik;

Betreffende de betichtingen :

Overwegende dat de betichte oorspronkelijk vervolgd geworden is, uit hoofde van :

A. — 1°) smaad aan de Auditeur-Generaal in de omstandigheden voorzien bij art. 275, 1° lid van het S.W.B.;

2°) slagen aan dezelfde persoon in de omstandigheden voorzien bij art. 278, 1° lid van het S.W.B.;

B. — Verklissing van dezelfde persoon aan de vijand, in de omstandigheid voorzien door artikel 121 bis van het Wetboek van strafrecht bepaald door de B. W. van 8 April 1917, met de omstandigheid dat de aangeklaagde persoon een beroving van vrijheid van meer dan een maand heeft ondergaan (2° alinea);

C. — Politieke collaboratie met de vijand voorzien door art. 118 bis oude en nieuwe tekst;

Overwegende dat het arrest van het Militaire Gerechtshof te Gent, in dato 26 April 1947, betichte heeft schuldig verklaard aan de feiten voorzien bij litt. A. 1 en 2 en B. der telastlegging echter zonder de verzwarende omstandigheid van vrijheidsberoving, en hem van het overig der telastlegging ontslaan heeft;

Overwegende dat krachtens zijn arrest van 7 Juli 1947, het Hof van Cassatie het arrest van Gent verbroken heeft in zoverre het betichte wegens inbreuk op de art. 275, 278 en 121 bis, 1e alinea, (Besluitwet van 8 April 1917), art. 1) van het Strafwetboek, veroordeelde en de zaak also beperkt verzonden heeft naar het Militaire Gerechtshof anders samengesteld;

Overwegende dat, ingevolge dit arrest het Militaire Gerechtshof thans niet meer te oordelen heeft over de verzwarende omstandigheid van art. 121 bis, 2e alinea, noch over de betichting van politieke collaboratie;

Betreffende de verjaring :

Overwegende dat de feiten die bepaald zijn in de betichtingen zoals zij thans beperkt bij het Militaire Gerechtshof te Luik, aanhangig werden gemaakt, wanbedrijven uitmaken, die dus aan de verjaring van 3 jaren onderhevig zijn;

Overwegende dat krachtens de B.W. van 23 April 1943, de verjaring van de publieke vordering voortvloeiende uit een misdaad of een wanbedrijf gestuit werd tot de dag waarop het nationale grondgebied volledig van de vijandelijke bezetting bevrijd werd, zijnde tot 15 Februari 1945 (Besluit van de Regent van 18 September 1945); dat ten opzichte van de verklissing, art. 121 bis van het S.W.B. begrepen is in de artikelen 101 tot 136, waarop de besluitwet toepasselijk is; dat ten opzichte van de betichtingen onder A van smaad en slagen deze in casu wanbedrijven uitmaken waarvan het onderzoek of de vervolging onmogelijk gemaakt, belemmerd of vertraagd is geworden, ten gevolge van de bezetting van het grondgebied door de vijand, in feite wegens het voorrecht van de parlementaire onschendbaarheid die betichte als senator genoot en ook wegens de bijzondere aard der feiten;

Betreffende de amnestie :

Overwegende dat krachtens artikel 1 van de B.W. van 20 September 1945, amnestie werd verleend voor de tussen 29 Mei 1940 en 1 November 1944 gepleegde misdrijven die door het gewoon Wetboek van strafrecht en de bijzondere wetten en reglementen gestraft worden met geldboete en met gevangenisstraf van ten hoogste twee jaar; dat de betich-

tingen onder A. 1° en 2° « in principe » onder toepassing van deze bepaling vallen, daar de hoogste straf, door artikel 278, 1e lid bepaald, twee jaar behelst;

Overwegende echter dat het misdrijf voorzien door artikel 121 bis van het Strafwetboek van de amnestie uitgesloten is, ingevolge art. 3 : a) van de B.W. en dat, moest dit misdrijf bewezen zijn, beschuldigde zou ontzet zijn van de rechten voorzien door art. 123, 6° van het S.W.B. dat volgens art. 9 van de B.W. beschuldigde van de amnestie uitgesloten zou zijn, en dienvolgens art. 1 geen uitwissel ten zijne voordele zou hebben;

Betreffende de besluiten van betichte :

Stekkende tot vrijstelling van de vervolging wegens onherstelbare schending van de rechten der verdediging;

Overwegende dat betichte zijn besluiten grondt op de omstandigheid dat, na het vonnis van de Krijgsraad te Brussel, in dato 28 Februari 1946, en vóór zijne verschijning voor het Militaire Gerechtshof te Brussel, in zijn cel zekere stukken werden in beslag genomen, tijdens opzoeken die in de gevangenis werden uitgevoerd op 2 April 1946;

Overwegende dat het aan het Hof voorgelegde bundel dienaangaande geen enkel stuk bevat; zodat de exceptie volledig berust op de aanvoeringen van betichte; dat hieruit volgt :

1) dat het Militaire Gerechtshof over geen vaste bestanddelen beschikt om de gecritiseerde maatregel te beoordelen; 2) dat de inbeslagneming niet in de minste mate de rechten van de verdediging heeft geschonden; dat het Openbaar Ministerie noch in het onderzoek noch in de debatten, noch in zijn vordering, gebruik gemaakt heeft van de inbeslaggenomen stukken en dat betichte bekend heeft deze stukken terug ontvangen te hebben;

Betreffende de besluiten :

Stekkende tot bijvoeging van verscheidene bundels;

Overwegende dat door het arrest van dit Hof, in dato 15 October 1947, reeds vastgesteld geworden is, dat in de bundel berusten, behoorlijk geïnventorieerd op 8 December 1945;

1°) de bundel B. II, 147/40 van het Parket van Brussel, zijnde de eerste ambtsplichten van het vooronderzoek, ingesteld door de gerechtelijke overheden, tijdens de Duitse bezetting, betreffende de kaakslag door beschuldigde aan de Auditeur-Generaal toegebracht op 1 Juli 1940 (stukken 12 A tot 12 I in Farde IV);

2°) de bundel D. 8799/1943 van het Parket van Brussel, zijnde het onderzoek ingesteld op klacht van de Heer Auditeur-Generaal van 28 Mei 1943 (Stukken 13 A tot 13 C in farde V);

Overwegende dat, op de terechtzitting van 21 October 1947 nog bij de bundel gevoegd werd en aan beschuldigde en zijn raadsliden werd medegedeeld het afschrift van een bundel door de Procureur-Generaal te Brussel, op 8 Juli 1940 overgemaakt aan het Ministerie van Justitie; dat deze bundel andere stukken van het vooronderzoek betreffende de kaakslag van 1 Juli 1940 behelsde;

dat deze stukken tot op 8 Juli 1940 in een bundel

van het Parket-Generaal te Brussel berustten, die bij de bevrijding, in September 1944 door de brand van het Paleis van Justitie te Brussel vernield werd;

Overwegende dienvolgens dat thans alle bewijsmiddelen van tijdens de Duitse bezetting in zake Van Dieren verzameld zijn;

Overwegende anderdeels dat voor het Militaire Gerechtshof aan betichte de gelegenheid verleend is geworden zijn verdedigingsmiddelen volledig te doen gelden en dat het dan ook overbodig en ongepast zou zijn deze verdedigingsmiddelen nog aan te vullen door opzoeken in bundels die ofwel gesloten werden door beslissingen van buitenvervolginstelling ofwel ten laste van derde personen opgemaakt werden;

Ten gronde :

Overwegende dat het niet bewezen is dat betichte persoonlijk stappen bij de vijand zou gedaan hebben met het doel de Auditeur-Generaal aan te klagen;

Overwegende dat het ook niet bewezen is dat de aanhouding van de Auditeur-Generaal door de Duitsers op 8 Juli 1940 in verband staat met de hiernavermelde daden van betichte; dat de Auditeur-Generaal reeds voor zijn terugkeer uit Frankrijk op 30 Juni 1940, opgezocht was geworden door Duitse diensten en dat hij op 8 Juli 1940, aangehouden werd op een bevel uitgaande van Berlijn, samen met de Heren : *Anspach*, eerste advocaat-generaal, in het Militaire Gerechtshof; *Defoy*, administrateur van de Openbare Veiligheid, en nog andere hoge politieambtenaren;

Overwegende dat het Openbaar Ministerie de verklaring aan de vijand met kwaad opzet afleidt uit een reeks daden die betichte gesteld heeft van 20 Juni tot 3 Juli 1940, waarvan deze de materialiteit niet betwist en die dus als vaststaande moeten beschouwd worden, te weten :

1°) het publiceren in «Le Soir» van 22 Juni 1940 en in «Volk en Staat» van 23 Juni 1940, van een klacht die betichte op 20 Juni 1940 in handen van de Procureur-Generaal te Brussel had neergelegd, en die gericht was tegen hoge gezaghebbende personaliteiten die in het buitenland verkeerden, inzonderheid tegen de Auditeur-Generaal Ganshof van der Meersch;

2°) het verlenen na de terugkeer van de Auditeur-Generaal van een interview verschenen in «Le Soir» van 2 Juli 1940, nummer dat in de namiddag van 1 Juli uitkwam;

3°) de kaakslag die betichte op 1 Juli 1940 aan de Auditeur-Generaal toebracht en de ruchtbaarheid die beschuldigde er onmiddellijk aan gaf;

4°) het verlenen op 1 Juli namiddag van een interview dat verscheen in «Volk en Staat» van 2 Juli;

5°) het verlenen op 2 Juli van een nieuw interview dat verscheen in «Volk en Staat» van 3 Juli;

Overwegende dat, om deze daden te beoordelen rekening dient gehouden eensdeels met de toestand van de openbare mening te Brussel in de tijdruimte waarin ze gesteld werden, en anderdeels met de bedoelingen van betichte;

Overwegende dat de gebeurtenissen in Frankrijk

na de capitulatie van het Belgisch Leger inzonderheid de vergadering van *Limoges* hier in het land, in het algemeen, een pijnlijke indruk en soms heftige reacties verwekt hadden; dat als gevolg hierop en op de wapenstilstand tussen Frankrijk en Duitsland, grote bekommernis heerste omtrent het toekomstig lot van België; dat bovendien in de loop van de maand Juni 1940, zorgwekkende geruchten toekwamen betreffende het wedervaren van weggevoerde politieke gevangenen, en dat deze geruchten aanleiding gaven tot scherpe kritiek tegenover de Auditeur-Generaal wiens verantwoordelijkheid door menigeen, alhoewel ten onrechte, in het gedrang gebracht werd;

Overwegende dat tijdens de debatten voor het Militaire Gerechtshof talrijke personaliteiten uit de hoogste kringen van de politieke en van de rechterlijke wereld, die de betichte goed kenden, hem voorgesteld hebben als een impulsief en onstuimig man, die de Vlaamse belangen tot het uiterste behartigde, doch in het kader van de Belgische eenheid, die een sterke neiging had om zonder maat noch voorzichtigheid te handelen, beziel met een geweldige strijd lust, en met een voorliefde om voor te komen als een redder van onderdrukten, («redresseur de torts»); dat uit hun getuigenissen ook gebleken is dat, buiten de te beoordelen feiten en buiten de feiten die het Militaire Gerechtshof te Gent als ongepast en betreurenswaardig bestempelde, doch ook als onvoldoend bewijs van een politieke samenwerking met de vijand beschouwde, de gedraging van betichte tijdens de Duitse bezetting geen opspraak verwekt had;

Overwegende dat, in het licht van deze beschouwingen er twijfel bestaat omtrent het *kwaad opzet* van betichte bij het stellen van de daden die het Openbaar Ministerie als de bestanddelen van de verklaring beschouwt en dat deze dienvolgens als niet genoegzaam bewezen voorkomt;

Overwegende dat de stelling volgens dewelke het optreden van betichte tegenover de Auditeur-Generaal, geen strafbare verklaring uitmaakt steun vindt onder meer :

1°) in de mening die deze hoge magistraat zelf tussen Juni 1943 en Sept. 1944 te Londen aan de Voorzitter van de Senaat uitdrukte : « Il n'y a rien de précis à articuler contre Van Dieren, il côtoie l'abîme, mais n'y tombe pas »;

2°) in de verklaring ter zitting, van een hoge magistraat van het Hof van Verbreking : « Une dénonciation ne cadre pas avec le comportement de Van Dieren, pendant la guerre, il a été beaucoup plus patriote pendant l'occupation qu'auparavant »;

Overwegende niettegenstaande, dat de handelwijze van betichte voorzeker laakbaar is en dat zij des te strenger dient afgekeurd daar hij handelde in tegenwoordigheid van de vijand; dat hij de klacht van 20 Juni 1940 opgesteld en bij de Procureur-Generaal ingediend heeft met een allergrootste lichtzinnigheid, daar hij de Auditeur-Generaal feiten ten laste legde zonder onderzoek nopens hun echtheid, noch over de grond van de zware verantwoordelijkheid die hij hem toeschreef in verband met de aanhoudingen van politieke gevangenen op 10 Mei 1940;

dat de verdere afloop der gebeurtenissen, invrijheidstelling van de Auditeur-Generaal door de Duitsers, zonder de minste strafvervolgung van hunnentwege, arrest van buitenvervolginstelling op 8 October 1941, gewezen door de Kamer van Inbeschuldigingstelling van het Hof van beroep van Brussel, bewezen heeft dat de Auditeur-Generaal de aangevoerde verantwoordelijkheid niet droeg;

dat de ruchtbaarheid die betichte aan zulke klacht gaf door ze te doen publiceren in de toen verschijnende dagbladen, door er nadruk op te leggen bij middel van een kaakslag en door de nieuwe ruchtbaarheid die hij dan nog aan het incident gaf door middel van onbetamelijke interviews, aantonen dat betichte met een ongelooflijk gemis aan evenwichtigheid gehandeld heeft, dan wanneer hij als advocaat en senator meer dan wie ook de plicht had, in de toenmalige omstandigheden voorzichtig te zijn in zijn geschriften, woorden en daden;

Overwegende dat aangezien de verklikking aan de vijand niet bewezen is de andere betichtingen : smaad en slagen aan de Heer Auditeur-Generaal waarvan de materialiteit overigens niet betwist wordt, niet nader dienen onderzocht, daar zij door de amnestie gedekt zijn;

Over de besluiten :

Betreffende de kosten;

Overwegende dat verdachte van de vervolging vrijgesteld is zonder kosten; dat zijn kritiek betreffende de staat van kosten van eersten aanleg dus doelloos wordt;

Overwegende dat art. 40 van het Koninklijk besluit van 1 September 1920, houdend het tarief in strafzaken, niet toelaat aan de vrijgestelde verdachte een titel ten laste van de Staat te verlenen, tot terugbetaling van de sommen die hij uitbetaald heeft aan getuigen die op zijn verzoek verschenen zijn;

Bij toepassing van de wetsbepalingen in het bestreden vonnis aangehaald enkel voor wat de wet op de talen betreft, en art. 24 derzelfde wet, door de Heer Voorzitter ter zitting aangeduid;

Om deze redenen :

Het militaire gerechtshof,

Naar bescheiden beslissende en in tegenwoordigheid van betichte uitsprekende;

Zonder inachtneming van de vernietigde rechtsplegingen, onder meer deze nietig verklaard door het Militaire Gerechtshof te Gent, op 31 Maart 1947 noch van de getuigenis van Reeder, die onregelmatig werd gehoord op de terechtzitting van 16 October 1947;

Voor zoveel nodig de zaak opnieuw tot zich trekkend, en de tegenstrijdige besluiten van de hand wijzende;

Verklaart de betichtingen A. 1° en 2° door amnestie gedekt;

Verklaart de betichting D. niet genoegzaam bewezen;

Dienvolgens ontslaat betichte van de vervolging en laat de kosten ten laste van de Staat.

NOOT : Zie het arrest van het Krijgshof te Gent, 26 April 1947, R.W. 1946-1947, 1137 en het arrest van Cassatie, 7 Juli 1947, R.W. 1947-1948, 220.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE ANTWERPEN

1e Kamer bis. — 13 Juni 1947.

Voorzitter : M. Bervoets.

Rechters : M.M. Carsau en Dieryck.

Pleiters: Mrs Castille en Vernimmen (Dendermonde).

1. Afstand van recht. — Uitoefening van het recht tot overneming krachtens de wet van 16 Mei 1900 na dagvaarding tot boedelscheiding.
2. Vermoedens. — Wettelijk vermoeden t.a.v. de kennis der burgerlijke wetten?
3. Exceptie. — Rechtspreuk *Quae temporalia sunt ad agendum perpetua sunt ad excipiendum*.
4. Bevoegdheid van de burgerlijke rechtbank ter zake van de erfregeling der kleine nalatenschappen.

1. Wanneer na een dagvaarding tot boedelscheiding de eiser het recht tot overneming ter zake van de kleine nalatenschappen wil uitoefenen, geldt deze dagvaarding niet als een afstand van het recht, dat hem door de Wet van 16 Mei 1900 zou zijn toegekend. De afstand van een recht wordt niet vermoed maar moet bewezen worden.
2. Indien door een wettelijk vermoeden wordt aanvaard dat iedere burger de strafwetten moet kennen, geldt zulks niet t.a.v. de kennis der burgerlijke wetten.
3. Het billijkheidsbeginsel van de rechtspreuk: « *Quae temporalia sunt ad agendum perpetua sunt ad excipiendum* » moet steeds worden toegepast, wanneer het niet in strijd is met een uitdrukkelijke wetsbepaling.
4. Ongeacht de bevoegdheid van de vrederechter betreffende de erfregeling der kleine nalatenschappen is de burgerlijke rechtbank eveneens bevoegd de ter zake ontstane geschillen ter gelegenheid van een haar gedane aanvraag tot boedelscheiding te be-rechten; zij mag rechtstreeks de deskundigen, belast met de schatting, benoemen. (Wet van 16 Mei 1900, art. 4).

Van Grinsven t/ Van Grinsven en cs.

Aangezien aanlegger een vordering heeft ingeleid strekkende tot de deling en vereffening der goederen afhangende van de gemeenschap en nalatenschap welke bestaan heeft tussen Van Grinsven, Hendrik, Karel, Domien en Van Raemdonck Maria Suzanne en tot de deling en vereffening der nalatenschappen van deze laatste overleden te Zwijndrecht op 24 December 1941;

Overwegende dat als verweer op die vraag van deling en vereffening verweerder het voordeel der beschikkingen van de wet op de kleine erfenissen heeft ingeroepen;

Overwegende dat de aanlegger daarop als verweerder op zijn beurt het voordeel der beschikkingen dezer wet inroept;

Overwegende dat verweerders opwerpen dat door zijn eis in te leiden zoals aanlegger deed hij onherroepelijk zou hebben verzaakt aan de voordelen der Wet van 16 Mei 1900;

Overwegende dat het als een grondregel door de rechtsleer en de rechtspraak in het algemeen wordt aangenomen dat een verzaking niet wordt vermoed dat wil zeggen dat een verzaking slechts mag worden ingeroepen indien de verzaking bewezen is;

Overwegende dat in zaken het bewijs van een verzaking kan geleverd worden door vermoedens en dat onder andere indien de handelwijze het optreden van een partij niet anders kan uitgelegd worden als door een afstand doen;

Overwegende dat het feit eenvoudig de verdeling der goederen te vorderen zonder gewag te maken van de wet van 16 Mei 1900 niet de hierboven vermelde vereisten vervult, om te doen besluiten dat aanlegger onherroepelijk zou hebben afstand gedaan van het voordeel hem verleend door de wet van 16 Mei 1900;

Overwegende dat inderdaad het zeer aannemelijk en zeer waarschijnlijk is dat de aanlegger de beschikkingen van de wet van 16 Mei 1900 niet kende en dat hij dus het inzicht niet kon hebben aan een voordeel te verzaken, waarvan hij het bestaan niet vermoedde;

Overwegende dat indien door een wettelijk vermoeden wordt aanvaard dat iedere burger de Strafwet kent, dit wettelijk vermoeden geenzins bestaat voor wat de kennis betreft der Burgerlijke Wetten;

Overwegende dat hoogstens mag worden aangenomen dat aanlegger, indien de verweerder het voordeel der beschikking der Wet van 16 Mei 1900 niet had ingeroepen, er niet zou hebben aan gedacht het groot voordeel dat die Wet voor hem oplevert op te eisen;

Overwegende dat zohaast de aanlegger door het vernemen van het bestaan der Wet en de voordelen die zij bevatte voor hem, de beschikkingen van deze wet heeft ingeroepen;

Overwegende dat verweerder, quod non, moest bewijzen dat in casu de aanlegger het inzicht had afstand te doen van voordelige beschikkingen spruitende voor hem uit een Wet die verweerder door zijn optreden dit inzicht heeft doen verdwijnen;

Overwegende dat bovendien het spruit uit de elementen der zaak en onder andere uit de onmiddellijke reactie van aanlegger dat zelfs dit inzicht niet bestond;

Overwegende dat het wordt aangenomen dat « *quae temporalia sunt ad agendum perpetua sunt ad excipiendum* » en dat op die grondslag ook wordt aangenomen dat een partij die geen hoofdberoep heeft ingeleid incidenteel beroep mag inslaan niet tegenstaande het termijn van hoofdberoep verstreken is;

Overwegende dat indien in algemene regel moet gestreefd worden naar billijkheid, en dat enkel als uitzondering mag getornd worden aan die regel als deze in strijd is met een uitdrukkelijke wetsbepaling wat in casu niet blijkt;

Overwegende dat indien een hoofdeis strekkende tot het toepassen der wet van 16 Mei 1900 moet ingeleid worden voor de Vrederechter het echter onder de algemene bevoegdheid der Rechtbank van eerste aanleg valt een betwisting gerezen voor haar ter gelegenheid van een regelmatig voor haar ingeleide eis tot verdeling te beslechten, en dat hij

uitdrukkelijk wordt bevoegd verklaard in de art. 4 alinea 5 een deskundige te noemen;

Overwegende dat de beschikkingen van artikel 4 alinea 3 in casu op heldere wijze beslissen aan wien het voordeel der overneming dient te worden verleend en de vraag van aanlegger geopperd op incident, welke ook de feitelijke toestand weze moet ingewilligd worden;

Om deze redenen :

De Rechtbank;

Verleent akte aan aanlegger dat hij afstand doet van zijn vraag tot licitatie;

Zegt voor recht dat er door het ambt van Mr De Cleene, notaris te Antwerpen, zal worden overgegaan tot de bewerkingen van deling en vereffening der gemeenschap Van Grinsven Hendrik Karel Domien en Van Raemdonck Maria Suzanne en tot de deling en vereffening der nalatenschap van deze laatste overleden te Zwijndrecht op 24 December 1941, doch dit mits inachtneming der bepalingen der wet van 16 Mei 1900 op de kleine erfenissen; Zegt voor recht dat aanlegger zal genieten van het voordeel hem verleend door artikel 4 alinea 3 dezer wet;

Dienvolgens benoemt, enz.

NOOT: Betreffende de rechtspraak: Quae temporalia sunt ad agendum perpetua sunt ad excipiendum raadplege men o.m.: Pandectes Belges, Vo Adage, n° 300 en 301. Voor de toepassing van dit billijkheidsbeginsel t.a.v. nietige overeenkomsten en nietige rechtshandelingen zie men De Page, II, n° 780 e.v., in het bijzonder n° 784 en 800. Het bovenstaande vonnis citeert een voorbeeld van toepassing van de rechtspraak in verband met het verstrijken van de termijnen van hoger beroep. Het wordt betwist of op alle excepties deze rechtspraak toepasselijk is. (Vgl. Pandectes Belges, t.a.p. n° 301).

Betreffende de afstand en de bevoegdheid van de Burgerlijke Rechtbank ter zake van de erfregeling der kleine nalatenschappen vgl. o.m. Rb. Veurne, 30 November 1946, R.W. 1946-1947, 116; Cass. 28 November 1946, R.W. 1946-1947, 1033.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE KORTRIJK

26 September 1947.

Voorzitter : M. De Decker.

Rechters : M.M. Kerkhove en Dhanens.

O. M. : Versée.

Pleiters : Mrs Delvoye en Van Leynseele (Brussel).

1. Buitenlands recht. — Bevoegdheid van de Nederlandse rechter t. a. v. geschillen tussen vreemdelingen.
2. Internationaal privaatrecht. — Toepasselijke wetgeving in zake staat en bekwaamheid van personen en echtscheiding.
3. Buitenlands vonnis. — Erkenning en tenuitvoerlegging daarvan in België.
4. Openbare orde. — Omschrijving. — Fraus omnia corrumpit.
5. Verdrag tussen Nederland en België van 28 Maart 1925. — Beperking van de erkenning der rechterlijke beslissingen.
6. Wetsontduiking. — Vonnis van echtscheiding in Nederland bekomen door een collusie tussen Belgische echtgenoten.
7. Getuigenverhoor. — Aanvulling en precisering van feiten door de rechtbank.

1. Naar Nederlands privaatrecht is de rechter bevoegd de door vreemdelingen aanhangig gemaakte geschillen te berechten.

2. In zake geschillen over de staat en de bekwaamheid van personen moeten de rechtbanken de nationale wetgeving dezer personen toepassen. In echtscheidingszaken zal derhalve de nationale wetgeving van de partijen, wat de feiten betreft, worden toegepast; de rechtspleging zal evenwel door de wetgeving van de plaats, waar het rechtsgeding wordt aanhangig gemaakt, worden beheerst.
3. De vonnissen door buitenlandse rechtbanken tussen Belgische inboorlingen uitgesproken worden in België erkend en hebben aldaar van rechtswege kracht van gewijsde. Het exaequatur hoeft enkel aangevraagd te worden, wanneer maatregelen van tenuitvoerlegging in België worden gevorderd.
4. De openbare orde wordt door de wet niet uitdrukkelijk bepaald; zij kan echter aangezien worden als zijnde het geheel der essentiële grondregelen welke ons politiek, economisch en zedelijk leven beheersen en waarvan de miskenning de wezenlijke voorwaarden van het maatschappelijk leven in gevaar zou brengen. Het beginsel fraus omnia corrumpit is van openbare orde, daar ons maatschappelijk leven gesteund is op de goede trouw.
5. Krachtens het Verdrag tussen Nederland en België van 28 Maart 1925 wordt het gezag der rechterlijke beslissingen getroffen in burgerlijke- en handelszaken in een der landen, in het andere alleen erkend, wanneer deze niets bevatten in strijd met de openbare orde en met de beginselen van publiek recht van het land, waar de beslissing wordt ingeroepen.
6. Het vonnis van echtscheiding, dat in Nederland bekomen wordt door een collusie tussen Belgische echtgenoten en waarbij een echtscheiding bij onderlinge toestemming in de vormen van een echtscheiding wegens bepaalde oorzaak bereikt wordt, kan wegens ontduiking van bepalingen van openbare orde geen enkel uitwerksel in België hebben (B.W. artt. 229 e.v. en 275 e.v.).
7. De feiten, die een partij aanvraagt te bewijzen mogen door de rechtbank ambtshalve worden aangevuld en gepreciseerd (Rv. art. 254).

Veys t/ Demiddel.

Overwegende dat de eis strekt tot het horen zegen voor recht dat de echtscheiding tussen partijen uitgesproken door de arrondissementsrechtbank te Dordrecht de 28 November 1946 in strijd is met de openbare orde en derhalve zonder enige uitwerking moet blijven in België, met het gevolg dat verweerder met eiseres gehuwd is en blijft en gehouden is tot het naleven van alle verplichtingen die het huwelijk medebrengt;

I. In feite :

Overwegende dat eiseres met verweerder in het huwelijk is getreden te Ukkel op 24 April 1944;

Overwegende dat het echtpaar achtereenvolgens zijn woonplaats vestigde te Kortrijk, te Etterbeek en vanaf 3 November 1944 te Orroir; dat in deze gemeente verweerder afgeschreven werd voor Dordrecht op 6 November 1946 en eiseres voor Kortrijk op 30 November 1946;

Overwegende dat eiseres aan de rechtbank te Dordrecht een verzoekschrift richtte en aan de Heer President overhandigde en dat beide partijen, ingevolge beschikking van 13 November 1946, op zelfde dag voor deze magistraat verschenen;

Overwegende dat volgens proces-verbaal van deze verschijning, geen verzoening kon bekomen worden;

nieuwe machtiging ontvangt waarbij de vroeger toegekende machtiging wordt ingetrokken;

Aangezien de echtgenoot van aanlegster onmiddellijk na voorzeggd vonnis van de Rechtbank van eerste aanleg te Antwerpen, bij middel van de spoed-procedure ingesteld bij art. 214b en v. zijn vraag tot intrekking van voormelde machtiging had kunnen inleiden;

Dat indien hij zulks niet gedaan heeft hij daarvan zelf de gevolgen hoeft te dragen en verweerder niet gerechtigd is aan dit verzuim te verhelpen met eigenmachtig de uitkering aan aanlegster stop te zetten;

Aangezien op 27 Mei 1047, datum der dagvaarding, aan aanlegster twee uitkeringen van 1.000 fr. verschuldigd waren;

Dat door de niet-betaling dezer sommen verweerder ontegensprekelijk aan aanlegger een schade heeft berokkend die wij ex aequo et bono vaststellen op fr. 300;

Om deze redenen :

Wij Vrederechter, recht doende op tegenspraak veroordelen verweerder om aan aanlegster te betalen de som van fr. 2.300 onder aftrok der bedragen die hij zou bewijzen te hebben uitgekeerd voor de verschuldigde bedragen van April en Mei 1947;

Veroordelen verweerder tot de gerechtelijke instreken en de gedingskosten.

BIBLIOGRAPHIE

J. NAUWELAERS : *Histoire des avocats au souverain conseil de Brabant*. — Brussel, Bruylant, 1947, 2 dln., 634 + 416 p. + twee illustraties.

Mr J. Nauwelaers, die in de laatste jaren een prachtige en levendige « *Histoire de Vilvorde* », zijn geboortestad, schreef (vrucht van jarenlange studie), een keurige vertaling bezorgde van het deontologische werk « *Advocatus* » van de Friese rechtsgeleerde Jacobus Bouricius, en daarnaast nog talrijke oude processen voor ons deed herleven (o.m. in zijn boek « *Procès d'autrefois* », en in vele bijdragen, verschenen in het « *Journal des Tribunaux* » en de « *Revue de Droit pénal et de Criminologie* »), publiceert thans een geschiedenis der advocaten bij de Souvereine Raad van Brabant, die de Belgische wetenschap en tevens de Brusselse balie, waartoe de auteur behoort, eer aandoet.

Door zijn jarenlange praktijk, zijn historische voorbereidende arbeid en zijn kennis der oude rechtsliteratuur niet alleen van Brabant, maar van geheel Europa, was Mr Nauwelaers de aangewezen man om de ontwikkeling van het advocatenberoep in België rechtshistorisch te schetsen. Daardoor heeft zijn werk meer dan locale Brusselse of Brabantse betekenis, is het van belang voor de geschiedenis van het advocatenberoep in het algemeen.

Na betreurd te hebben dat de Belgische rechtswetenschap en dus ook de Belgische juristen Frans georiënteerd zijn, en na gewezen te hebben op het belang van de kennis van het oud-vaderlandse recht voor de studie van ons huidige recht, evenals voor de algemene geschiedenis van België (zie Inleiding, dl I, en verder p. 152), bespreekt de auteur de rol der advocaten vóór de stichting van de Souvereine Raad van Brabant en wijdt te dier gelegenheid een reeks beschouwingen aan het ontstaan van het woord advocaat en het advocaten-

beroep : bij de Romeinen, bij de Galiërs, bij Karel de Grote en in de « *Assises de Jerusalem* ». De vroegste betrouwbare vermeldingen van juristen in Brabant dateren, evenals in Vlaanderen (cfr. J. Gilissen, *Les Légistes en Flandre*) uit de XIIIe eeuw. De keuren van Diest (1229), Brussel (1229) en Ter Hulpren (1230) zijn in dit opzicht belangrijk. De auteur bespreekt in het breed de verschillende betekenissen van het woord « advocaat » en « taelman » en publiceert in dit verband een zeer belangwekkend document : « *Van Taellieden* » (dl I, p. 20-24, en Bijlage I, p. 584-587), waardoor de zeer formalistische en mondelinge procedure van het recht in de late middeleeuwen duidelijk wordt aangetoond.

Over het ontstaan van de Souvereine Raad van Brabant zijn wij zeer onnauwkeurig ingelicht. Indien wij Kinschot, Anselmo, Stockmans, Looyens en andere Brabantse rechtsgeleerden moeten geloven, werd de oprichting van de Souvereine Raad beloofd in het testament van hertog Hendrik III, van 26 Februari 1260. Deze belofte werd door zijn kleinzoon Jan II door de oprichting van de Raad van Kortenberg, op 27 September 1312, verwezenlijkt. De Raad van Kortenberg werd door Philips de Goede ontbonden en vervangen door de Raad van Brabant. De Bavay en Pouillet, steunend op Looyens, beweren echter dat de Souvereine Raad zijn ontstaan dankt niet aan de keure van Kortenberg, maar aan een rondreizende groep edellieden, die de hertog, tijdens zijn reizen als raadgevers vergezelden. Gaillard ten slotte, gesteund door Pirenne, meent dat de oprichting van de Souvereine Raad het resultaat was van het conflict tussen de Staten van Brabant en hertog Jan IV, de stichter der Leuvense Alma Mater. Mr Nauwelaers neemt geen positieve stelling t.o.v. deze verschillende theorieën. Hij schetst zorgvuldig de uitwendige ontwikkeling van deze instelling, zijn lotgevallen tijdens de opstand der XVIe eeuw, zijn verplaatsing naar Maastricht en naar Leuven, en de strijd tussen de magistraten van Brussel en Leuven om de Raad binnen hunne respectievelijke muren te bewaren. Begrijpelijk ook !

Immers, de Souvereine Raad van Brabant was, na de Grote Raad van Mechelen, de voornaamste rechterlijke instelling van het land en de bekroning van de rechterlijke organisatie van het hertogdom Brabant : zijn uitspraken waren, zowel in eerste als in laatste instantie, souverain. Wegens dit karakter der arresten, om het verschil met de overige justitieraden aan te tonen, en ook wegens zijn onafhankelijkheid ten opzichte van de Grote Raad van Mechelen, werd de instelling « *souverein* » genoemd.

Aanvankelijk was de Souvereine Raad van Brabant samengesteld uit aanzienlijke edelen, kroonofficieren en geestelijke hoogwaardigheidsbekleders. Stilaan werden de juristen, tot de adel zowel als tot de derde stand behorend, opgenomen, om spoedig alle zetels te bezetten. Op die wijze ontstond een korps van beroeps-magistraten, volledig ingewijd in de rechtspraak en rechtsprekend met een steeds groter wordend gezag. Het ressort van de Raad was zeer uitgebreid : de hertogdommen Brabant en Limburg, de drie landen van Over-Maas : Fauquemont, Dalhem en Rolduc..

Zijn bevoegdheid was niet nauwkeurig omlind. In het begin der XVIIIe eeuw, in een consult van 20 Juni 1712, ging hij er fier op in het bezit te zijn ener « *jurisdiction universelle et une connaissance illimitée de toutes les causes tant civiles que criminelles et tant de grâce que de justice et de police, par toute la province, non seulement sur tous les habitants, mais aussi sur tous les corps, tant ecclésiastiques que séculiers, et sur toutes les cours et sièges de justice, de quelque qualité qu'ils puissent être* ». In werkelijkheid bezat de Raad van Brabant op geen enkel ogenblik

zijn geschiedenis een zulkdanige uitgestrekte bevoegdheid. Ten tijde van kanselier Goswin van der Rijdt (1445-1463) waren de inbreuken op de bevoegdheden der steden en der plattelands-officiëren zo talrijk geworden, dat de Staten van Brabant heftig protesteerden. De kanselier schijnt alsdan een lijst opgesteld te hebben van de zaken welke tot zijn bevoegdheid behoorden: een ordeloze opsomming van burgerlijke en strafrechtelijke zaken.

Ten allen tijde bezat de Raad, zonder enige betwisting, de rechtsmacht over een zeker aantal personen en in zekere gevallen. Hij vonniste in laatste instantie over de burgerlijke en strafrechtelijke zaken der raadsheren, der advocaten en andere suppoosten, der edelen van Brabant en van Limburg, evenals over hun personeel, der bisschoppen, abten, oversten van kloosters, der meiers en magistraten der steden en dorpen, evenals over de vreemdelingen. De Raad was hof van beroep voor de steden Leuven, Brussel, Antwerpen, Breda en Vilvoorde (de twee laatste steden hadden dit voorrecht door een zeer bijzondere gunst verkregen) en voor de hoge rechtbank van Limburg. Hij alleen nam kennis, bij uitsluiting van alle andere rechtsmachten, van de nietigheid en de nietigverklaring der contracten, en de nietigheid der testamenten. Ten slotte had de Raad het recht te vonnissen, wanneer de partijen, afhankelijk van verschillende rechtbanken, gewikkeld waren in samenhangende zaken. Op strafrechtelijk gebied vonniste de Raad, in eerste en laatste instantie, over de verjaarde misdaden, opstand en hoogverraad, valsmunterij en majesteitsschennis. Eindelijk verleende hij, ten minste tot het midden der XVIIIe eeuw, de meerderjarigheidsverklaringen, de vrijmakingen, de afkoop van geestelijke goederen, de toelating aan minderjarigen om hun goederen te vervreemden en aan de leenmannen om zich van hun lenen te ontdoen.

Naast deze rechterlijke bevoegdheid, had de Hoge Brabantse magistratuur een politieke macht verworven, die er hoofdzakelijk in bestaan heeft de eerbied voor de Blijde Inkomst — de Brabantse Grondwet — af te dwingen. Zij bezat het recht de constitutionale wetten te toetsen, vermits de ordonnantiën van de hertog, die het algemeen belang aangingen, niet mochten worden afgekondigd zonder goedkeuring van de Raad, zodanig dat geen enkele verkrachting der Blijde Inkomst mogelijk was.

Het personeel van de Raad bestond uit zestien raadsheeren, een parket (bestaande uit de advocaat-fiscaal, de procureur-generaal en zijn substituut), een zeker aantal griffiers, secretarissen en deurwaarders. Het is in dat milieu, dat Mr Nauwelaers ons de advocaten tekent, die ingeschreven waren op de rollen van de Kanselarij van de Souvereine Raad van Brabant.

Doorspekt met een groot aantal anecdoten, wat de lectuur van dit lijvig boek zeker aantrekkelijk maakt voor de doorsnee-lezer, wordt het advocatenberoep langs alle facetten belicht: de voorwaarden om advocaat te worden, zijn beroepsbezigheden, de kunst om een pleidooi op te stellen en uit te spreken (een bijzonder hoofdstuk is gewijd aan Mr Philippe-Guillaume Malfait, uit de XVIIIe eeuw, de meest bespraakte advocaat, die ooit aan de Brabantse balie was ingeschreven, dl I, p. 226-240, dl II, p. 207-214), het honorarium, de plichten en voorrechten der advocaten, hun rol in de maatschappij, de hervormingen van Jozef II op rechterlijk gebied (een zeer belangwekkend hoofdstuk!). Interessant, ook b.v. voor folkloristen, zijn de bladzijden gewijd aan het broederschap der H. Anna, waarin de auteur ons, na Gaillard, bewijst dat, sinds de XVIe eeuw, de H. Moeder Anna te Brussel de patrones was der advocaten en niet Sint-Ivo van Kermartin (Bretagne), noch Sint-Nicolaas (de

patroon der advocaten van Bergen en Parijs); zij werd vereerd aan een speciaal altaar, nabij het hoogkoor van St-Goedele en haar beeld werd gemaakt door de bekende beeldhouwer Jerom du Quesnoy. Naast de H. Anna werd sinds de XVIe eeuw te Brussel ook St Ivo vereerd. Het nut van de broederschap was vooral caritatief, tot verlenging van hulp aan noodlijdende collega's, hun echtgenoten en weduwen.

Sinds 1496 verplaatste de Souvereine Raad zich van het hertogelijk paleis van Coudenberg naar een reeks gebouwen, die toen afhingen van de abdij van Park, en gelegen waren op de plaats, thans door de Kanselarij- en Perkamentstraten, omgeven. In 1782 vestigde hij zich in het huidige Parlementsgebouw.

Een laatste hoofdstuk, van groot belang ook voor de algemene geschiedenis van België, is gewijd aan « les avocats en marge de la profession »: als magistraten, auteurs van juridische werken, letterkundigen en wetenschapsmensen, staatslieden (vooral figuren uit de XVIIIe eeuw worden hier uitvoerig behandeld, o.m. de advocaten Vonck, Van der Noot en Verlooy), en hun beoordeling volgens de openbare opinie.

De auteur heeft er goed aan gedaan « le paradoxe de l'avocat » te onderlijnen: onder het Ancien Régime behoorde de advocaat tot een vrije vereniging in een maatschappij, waar elke activiteit aan geleerde regels en een strenge tucht onderworpen was. Daarentegen had het decreet van 1810 van Napoleon de instelling ten gevolge van de orde der advocaten, geleid door een stafhouder en een tuchtraad. Terwijl dus de gehele corporatieve structuur der burgerlijke maatschappij ineens stortte, werd de balie een soort corporatie, met een grondwet, welke zij onder het Ancien Régime nooit had kunnen bereiken.

Vijftien interessante bijlagen en een uitvoerige alfabetische index besluiten het eerste deel.

Het is een grote verdienste van de schrijver in het tweede deel van zijn « Histoire des Avocats » een lijst te hebben gepubliceerd van meer dan 2300 advocaten, die sinds 1582 voorkomen op de registers van de Kanselarij van de Souvereine Raad, en daarnaast nog een 70-tal andere, die niet geregistreerd werden, maar vóór de omwenteling der XVIe eeuw, bij de Souvereine Raad practiseerden. Al deze namen heeft Mr Nauwelaers laten volgen door belangwekkende inlichtingen — ook zeer interessant voor de genealogen — die hij tijdens zijn opzoeken heeft gevonden: dit vormt ongetwijfeld een zeer rijke mijn aan gegevens voor de studie van de kennis en het leven onze juristen onder het Ancien Régime. Uit deze lijst blijkt o.m. dat het aantal ingeschreven advocaten bij de Souvereine Raad bijna altijd in stijgende lijn ging: zo waren er in 1633: 93 advocaten, in 1641: 72, in 1670: 173, in 1700: slechts 143, maar in 1789 reeds 438.

De auteur heeft door zijn prachtig werk een belangrijke leemte aangevuld, terwijl het, voor de studie van onze vroegere juristen, even onmisbaar is als Gaillard's te weinig bekend werk over de Souvereine Raad en dit van baron Delbeke over de sociale actie der advocaten in de XVIIIe eeuw.

L. Th. MAES.

MEDEDELINGEN

BUITENGEWONE ALGEMENE VERGADERING VAN HET VERBOND DER BELGISCHE ADVOCATEN

De fiscale bepalingen van de Wet van 20 Augustus 1947, waarvan de uitvoering door de bevoegde instanties wordt voorbereid, zijn van aard de onafhankelijk-

heid van de balie in sterke mate aan te tasten, zonder dat ook rekening gehouden wordt met de lasten en de wisselvalligheden van het advocatenberoep.

Om dit dringend vraagstuk en de daartegenover te stellen maatregelen te onderzoeken wordt het Verbond der Belgische Advocaten op 1 December a.s., in plaats van op 13 December zoals vroeger werd aangekondigd, in buitengewone vergadering te Brussel bijeengeroepen. Deze vergadering zal plaats hebben te 14.30 u. in het Paleis van Justitie, waarop Mrs. Theo Collignon, van den Berghe en Marcel Feye het woord zullen voeren. De advocaten van het gehele land worden opgeroepen om deze vergadering bij te wonen.

DE EERSTE VROUWELIJKE RECHTER IN NEDERLAND

Tot rechter in de arrondissementsrechtbank te Rotterdam werd benoemd Mejuffrouw Mr. J. C. Hudig. Zij is aldus de eerste vrouwelijke rechter in Nederland.

Mej. Mr. J. C. Hudig promoveerde in 1939 aan de Utrechtse Universiteit *cum laude* met een proefschrift over « De criminaliteit der vrouw ». Zij was werkzaam als inspectrice van de Kinderpolitie en later bij de Staatsrecherche.

Het Nederlands Juristenblad van 15 November j.l. schrijft in verband met deze benoeming het volgende :

« Door deze benoeming is een der laatste slagbomen weggenomen, die de volledige emancipatie der vrouw nog in de weg stonden, en thans zal moeten worden afgewacht hoever de vrouw in de rechterlijke macht haar invloed zal laten gelden.

Onze Zuiderburen, de Belgen, staan voor hetzelfde probleem. Nog zeer onlangs — n.l. in 1946 — wijdde de procureur-generaal van de Cour d'appel van Luik aan deze kwestie zijn mercuriale bij de openingszitting van het Hof in October van dat jaar (*Journal des Tribunaux* dd. 30-10-46 nr 3697) en hij kreeg een weliswaar badinerend, maar toch in de grond zeer ernstig antwoord (J. T., nr 3699) in de vorm van een « Saturnale prononcée par Mme Angélique Eve, Procureur Général à l'audience solennelle de rentrée de la cour d'appel du 1er octobre 2048 », waarin de vraag werd gesteld of de mannen voortaan niet uitgesloten behoorden te worden aan deelneming aan de rechtspraak. Een heel zondenregister van de mannen in de rechtspraak werd hier opgesomd. Zij zouden te zeer zich blind staren op logisch redeneren en daardoor in het civiele recht te veel voet geven aan chicanes en formalismen. Door hun grofheid en zucht tot sensatie zouden schaden aan het strafrecht gestuwd in een richting, die fnuikend was voor het welzijn van individu en maatschappij en hun grofheid en zucht tot sensatie zou schaden aan de serene en kalme sfeer, die in de rechtszaal behoort te heersen. De conclusie van Mme Eve Angélique was : « Sans doute les hommes peuvent-ils, dans certains emplois, rendre d'immenses services, notamment là où la force brutale seule doit parler, là où la logique et l'esprit juridique ne doivent pas être tempérés par une saine appréciation des faits ».

De intrede van de vrouw in de rechterlijke macht zal ongetwijfeld op de duur consequenties hebben. Toch kan worden aangenomen, dat deze minder schokkend zullen zijn dan in deze discussie in het *Journal des Tribunaux* wordt voorspeld. »

HERZIENING VAN DE CODE CIVIL IN FRANKRIJK

In de vergadering van de « Association Henri Capitant pour la culture juridique française » die op 27 April 1945 voor de eerste maal na de bevrijding werd gehouden, deelde de algemene secretaris, Prof. Niboyet mede, dat het Ministerie van Justitie door de

vereniging verzocht was geworden « de constituer une commission de révision du Code civil, afin qu'au lendemain de la victoire la France se présente dans le monde, sur ce que j'appellerai les divers marchés juridiques, — il n'y a pas que des marchés commerciaux et économiques, il y a aussi des marchés intellectuels et juridiques —, avec un Code renouvelé, également peut-être d'autres code et que, par la même, la propagande juridique française puisse reprendre, alors qu'elle commençait un peu en raison de l'influence allemande, comme vous le savez, depuis quarante ans, à subir un réel déclin. » (*Travaux de l'Association Henri Capitant pour la culture juridique française*, 1946, p. 36.)

De Franse regering ging op dit voorstel in, vermits kort daarop een studiec commissie werd benoemd, over wier werkzaamheden echter tot op heden en voor zover wij weten niets bekend werd gemaakt.

In de vergadering van 8 December 1945 van de « Association Henri Capitant » werd de vraag besproken of de nieuwe Franse code civil in voorbereiding een algemeen gedeelte zou moeten bevatten. Het probleem werd ingeleid door Prof. Boulanger, hoogleraar aan de Universiteit te Rijsel, waarna zich een levendige discussie ontspan. De inleiding en het verslag van de bespreking zijn te vinden in de « *Travaux de l'Association Henri Capitant pour la culture juridique française* » (t. I 1945, 1946 p. 73 tot 108) en zijn in meer dan één opzicht leerrijk en interessant. De geest, waarmede talrijk Franse juristen bezielde zijn, blijkt duidelijk uit de bespreking.

Prof. Niboyet verklaarde o.m. : « Or il convient aujourd'hui c'est une des dernières forces, qui nous reste dans le monde, que nous reprenions cette primauté juridique que nous avons en partie perdue et qui doit maintenant être retrouvée. C'est pourquoi ce futur code ne sera pas seulement le futur code de la France, mais s'il est bien fait, s'il est réussi, il pourra être ce qu'a été le Code Napoléon, c'est-à-dire un modèle pour de très nombreux pays étrangers qui pourront s'en inspirer. Ce n'est donc pas seulement une œuvre française que nous préparons par notre discussion, c'est plus qu'une œuvre française, c'est une œuvre internationale dans le bon sens du mot, mais dont le centre sera la France. »

Misschien kan een onzer lezers meer gegevens bezorgen over de herziening van de Franse Code Civil?

P. J. J.

TIJDSCHRIFTEN

Nederlandsch Juristenblad. 22 November 1947, afl. 40. — Mr E. J. Jonkers, Opheffing van de Bijzondere Gerechtshoven, de Bijzondere Raad van Cassatie en de Tribunaux. — Mr F. M. J. Jansen, De Grondwettigheid van gemeentelijke bibliotheekverordeningen. — Mr P. M. J. Nolet, Naar aanleiding van Mr van Dullemen's « Het wetsontwerp op de economische delicten ». — Mr G. J. Scholten, Onwettig erbetoon? Met onderschrift van Prof. Mr R. Kranenburg. — Mr R. A. V. Baron van Haersolte, Over « Staatsnoodrecht en Democratie ».

Weekblad voor Privaatrecht, Notaris-Ambt en Registratie. Nr 4009, 22 November 1947. — Mr Dr H. D. M. Knol, Clausules inzake de ontbinding bij vennootschappen.

Journal des Tribunaux, 23 November 1947, nr 3745. — Mr Robert Logé : Le grand Privilège.